

**ეროვნული ანგარიში ორჭუსის კონვენციის განხორციელების შესახებ
სერტიფიცირების ფურცელი**

ანგარიში წარდგენილია საქართველოს სახელით მხარეთა კონფერენციის I/8 გადაწყვეტილების შესაბამისად

თანამდებობის პირი, რომელიც პასუხისმგებელია ეროვნული მოხსენების წარდგენაზე:	ნინო გოხელაშვილი – საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს გარემოსდაცვითი პოლიტიკისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტის საერთაშორისო ურთიერთობების სამმართველოს უფროსი
ხელმოწერა:	
თარიღი:	03.12.2010

**განხორციელების ანგარიში
ინფორმაცია ანგარიშის შედგენის შესახებ**

მხარე	საქართველო
ეროვნული საკონტაქტო პირი	
ორგანიზაციის სრული დასახელება:	საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო
პირის თანამდებობა, სახელი და გვარი:	გარემოსდაცვითი პოლიტიკისა და საერთაშორისო ურთიერთობების სამმართველოს უფროსი, ორჭუსის კონვენციის ეროვნული პასუხისმგებელი პირი – ნინო გოხელაშვილი
საფოსტო მისამართი:	0114
ტელეფონი:	+995 32 727 223
ფაქსი:	+995 32 727 223
ელ-ფოსტა:	n.gokhelaashvili@moe.gov.ge
საკონტაქტო პირი ეროვნული ანგარიშისათვის (თუ განსხვავდება):	
ორგანიზაციის სრული დასახელება:	
პირის თანამდებობა, სახელი და გვარი:	
საფოსტო მისამართი:	
ტელეფონი:	
ფაქსი:	
ელ-ფოსტა:	

I. ანგარიშის მომზადების პროცესი

მოკლედ აღწერეთ ანგარიშის მომზადების პროცესი. მიუთითეთ, რომელმა საჯარო დაწესებულებებმა მიიღეს მონაწილეობა ან წარმოებდა მათთან კონსულტაციები, როგორ მიიღო მონაწილეობა საზოგადოებამ და როგორ იქნა საზოგადოების მონაწილეობის შედეგები გათვალისწინებული. რა მასალას დაეყრდნო ანგარიში.

პასუხი:

სამინისტროში მომზადებული ანგარიშის პროექტი 2010 წლის 9 აგვისტოს კომენტარებისათვის გაეგზავნა სხვა სამთავრობო სტრუქტურებს (საქართველოს პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტს; განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს; სოფლის მეურნეობის სამინისტროს; ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს; ფინანსთა სამინისტროს; შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს; საგარეო საქმეთა სამინისტროს; ენერჯეტიკის სამინისტროს; იუსტიციის სამინისტროს; რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს; უზენაეს სასამართლოს; საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს; თბილისის მერიასა და საქართველოს სახალხო დამცველს). ანგარიშის პროექტი საზოგადოებიდან კომენტარების მისაღებად გავრცელდა ელექტრონულად მ/წ 24 სექტემბერს 20 ოქტომბრამდე. კომენტარები მიღებულ იქნა ერთი არასამთავრობო ორგანიზაციიდან, რომელთა ნაწილი გათვალისწინებულ იქნა ანგარიშში, ხოლო თითოეულ კომენტარზე, რაც არ იქნა ანგარიშში ასახული, მათ მიეწოდათ შესაბამისი ახსნა-განმარტება. შესწორებული ანგარიშის საჯარო განხილვა მოეწყო მ/წ 8 ნოემბერს. საჯარო განხილვას დაესწრო გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს, 6 არასამთავრობო ორგანიზაციისა და ორპუსის ცენტრის წარმომადგენლები. დამატებითი ცვლილებები შეტანილ იქნა ანგარიშში. 12 ნოემბერს ანგარიში გადაეგზავნა ორპუსის ცენტრს ინგლისურ ენაზე გადასათარგმნად. 2010 წლის 3 დეკემბერს ანგარიშის ქართულ და ინგლისურენოვანი ვერსიები გადაეგზავნა ორპუსის კონვენციის სამდივნოს.

II. ძირითადი საკითხები, რაც მნიშვნელოვანია ანგარიშის გასაგებად (აღსაქმელად)

მიუთითეთ ყველა ის მომენტი, რომელიც მნიშვნელოვანია ანგარიშის აღსაქმელად, მაგ: ფედერალური ან დეცენტრალიზებული გადაწყვეტილების მიმღები სტრუქტურის არსებობა; აქვს თუ არა კონვენციის დებულებებს უშუალო მოქმედების ძალა; წარმოადგენს თუ არა ფინანსური პრობლემები მნიშვნელოვან დაბრკოლებას კონვენციის განხორციელებისათვის და სხვა.

პასუხი:

კონვენცია მოქმედებს უშუალოდ; “საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესახებ” (მუხლი 6, პუნქტი 2) საქართველოს კანონის თანახმად, საერთაშორისო ხელშეკრულებას უპირატესობა აქვს ეროვნულ კანონმდებლობასთან შედარებით).

კონვენციის სათანადოდ განხორციელებისათვის მიზანშეწონილია შემდგომში კანონმდებლობის სრულყოფა შესაბამისი პროცედურების დახვეწის მიზნით.

ფინანსური პრობლემები მნიშვნელოვნად აბრკოლებს როგორც ინფორმაციის მოგროვებას, ასევე მისი დამუშავებას, გამოცემას და გავრცელებას.

III. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-3 მუხლის მე-2, მე-3, მე-4, მე-7 და მე-8 პუნქტების განხორციელებას

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-3 მუხლის მე-2, მე-3, მე-4, მე-7 და მე-8 პუნქტების განხორციელებას ახსენით როგორ ხორციელდება ეს პუნქტები. კერძოდ, აღწერეთ:

- (a) **მე-2 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ თანამდებობის პირები და ხელისუფლების ორგანოები ეხმარებოდნენ და აკვალიანებდნენ საზოგადოებას;
- (b) **მე-3 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების ამაღლებისათვის;
- (c) **მე-4 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ სათანადო აღიარება და მხარდაჭერა ჰქონდეთ გარემოსდაცვითი საქმიანობის ხელშემწყობ ასოციაციებს, ორგანიზაციებს და ჯგუფებს;
- (d) **მე-7 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული საერთაშორისო დონეზე კონვენციის პრინციპების ხელშესაწყობად;
  - (i) ზომები, რომლებიც მიღებულ იქნა სამინისტროებში და სამინისტროებს შორის კოორდინაციისათვის, რათა სხვადასხვა საერთაშორისო ფორუმებში ჩართული ოფიციალური პირები ინფორმირებულნი ყოფილიყვნენ კონვენციის მე-7 მუხლის, მე-3 პუნქტის და აღმა-ათის სახელმძღვანელო პრინციპების შესახებ;
  - (ii) ზომები, რომლებიც მიღებულ იქნა ეროვნულ დონეზე საერთაშორისო ფორუმების შესახებ ინფორმაციის მისაწოდებლად. მიუთითეთ, თუ რა სტადიაზე ხდებოდა ინფორმაციის მიწოდება;
  - (iii) ზომები, რომლებიც მიღებულ იქნა ეროვნულ დონეზე საერთაშორისო ფორუმებთან დაკავშირებით საზოგადოების მონაწილეობის ხელშესაწყობად (მაგ. არასამთავრობო სექტორის მიწვევა ქვეყნის დელეგაციებში საერთაშორისო გარემოსდაცვითი მოლაპარაკებების დროს მონაწილეობის მისაღებად ან არასამთავრობო სექტორის ჩართვა ასეთ მოლაპარაკებებში ქვეყნის ოფიციალური პოზიციის ჩამოსაყალიბებლად). მიუთითეთ, თუ რა სტადიაზე ხდებოდა ინფორმაციის მიწოდება;
  - (iv) ზომები, რომლებიც მიღებულ იქნა კონვენციის პრინციპების ხელშესაწყობად სხვა საერთაშორისო ფორუმების პროცედურებში;
  - (v) ზომები, რომლებიც მიღებულ იქნა კონვენციის პრინციპების ხელშესაწყობად სხვა საერთაშორისო ფორუმების სამუშაო პროგრამებში, პროექტებში, გადაწყვეტილებებსა და სხვა ძირითად საკითხებში.
- (e) **მე-8 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ პიროვნებები, რომლებიც კონვენციით მინიჭებულ უფლებებს იყენებენ, არ იყვნენ დასჯილნი, დევნილნი ან შეზღუდულნი.

პასუხი:

- (a) კონვენციის მოთხოვნების მნიშვნელოვანი ნაწილი უზრუნველყოფილია საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით (იხ. ქვემოთ). გარდა ამისა, კონვენციას აქვს უპირატესი ძალა (იხ. პასუხი წინა შეკითხვაზე). საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით გათვალისწინებულია შემდეგი: 1996 წლის 10 დეკემბრის “გარემოს დაცვის შესახებ” საქართველოს კანონით გათვალისწინებულია მოქალაქეთა უფლებები გარემოს დაცვის სფეროში. კერძოდ, ამ კანონის მე-6 მუხლის თანახმად, მოქალაქეს უფლება აქვს ცხოვრობდეს თავისი ჯანმრთელობისათვის უვნებელ და ჯანსაღ გარემოში, აგრეთვე, მიიღოს სრული, ობიექტური და დროული ინფორმაცია თავისი საშუალო და საცხოვრებელი გარემოს მდგომარეობის შესახებ. საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო, ამავე კანონის მე-14 მუხლის შესაბამისად, საქართველოს პრეზიდენტს სამ წელიწადში ერთხელ წარუდგენს ეროვნულ მოხსენებას გარემოს მდგომარეობის შესახებ. საგაუდებულოა აღნიშნული მოხსენების გამოქვეყნება მისი საზოგადოებისათვის ხელმისაწვდომობის პრინციპის დაცვის უზრუნველსაყოფად. ამავე კანონის მე-15 მუხლის შესაბამისად, “გარემოს დაცვისა და მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფის მიზნით, იქმნება გარემოს დაცვის დაგეგმვის სისტემა, რომელიც მოიცავს გრძელვადიან სტრატეგიულ გეგმას (მდგრადი განვითარების სტრატეგია). აუცილებელია საზოგადოების მონაწილეობა მდგრადი განვითარების სტრატეგიის პროექტის შემუშავებაში”.
- (b) “გარემოს დაცვის შესახებ” საქართველოს კანონის მე-6 მუხლის „დ“ პუნქტის შესაბამისად, “მოქალაქეს უფლება აქვს მიიღოს გარემოსდაცვითი და ეკოლოგიური განათლება, აიმაღლოს გარემოსდაცვითი ცნობიერების დონე. საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების დონის ამაღლებისა და სპეციალისტების მომზადების მიზნით დადგენილია გარემოსდაცვითი განათლების ერთიანი სისტემა, რომელიც მოიცავს საგანმანათლებლო სასწავლებლების, კადრების მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების დაწესებულებათა ქსელს”. გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს შემუშავებული აქვს “მოსახლეობის ეკოლოგიური განათლების სახელმწიფო პროგრამა”, რომელიც დამტკიცებულ იქნა 2002 წელს პრეზიდენტის ბრძანებულებით. 2004 წელს საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებულ იქნა ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნები”, სადაც, სხვა საკითხებთან ერთად, გათვალისწინებულია ბუნებრივი გარემო პირობების შენარჩუნება და დაცვა.
- (c) “გარემოს დაცვის შესახებ” საქართველოს კანონის მე-6 მუხლის „ე“ პუნქტის შესაბამისად, საქართველოს მოქალაქეებს უფლება აქვთ გაერთიანდნენ გარემოსდაცვით საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში. გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციები წარმოადგენენ იურიდიულ პირებს და მათ სხვა არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების თანაბარი უფლებები გააჩნიათ. არასამთავრობო ორგანიზაციის რეგისტრაციის პროცედურები საკმაოდ მარტივია, რეგისტრაცია ხორციელდება საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს უფლებამოსილი ორგანოს – იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 29-ე მუხლი დეტალურად განსაზღვრავს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის რეგისტრაციის პირობებს. „საჯარო რეესტრის შესახებ” საქართველოს კანონის თანახმად არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის რეგისტრაცია, რეგისტრირებულ მონაცემებში ცვლილებებისა და მათი შეწყვეტის რეგისტრაციის საფასური 1 საშუალო დღის ვადაში შეადგენს 100 ლარს¹;

¹ 2010წ 10 დეკემბრის მდგომარეობით: 100 აშშ დოლარი ექვივალენტია 178 ლარის.

არ არსებობს სამართლებრივი ნორმა, რომელიც კრძალავს გარემოსდაცვითი საკითხების შესახებ გადაწყვეტილების მიმღებ სტრუქტურებში არასამთავრობო ორგანიზაციების ჩართვას. საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებაში ჩატარებულ შეხვედრებსა და საკომიტეტო მოსმენებში საკონსულტაციო სტატუსით მონაწილეობის მიღება შეუძლიათ არასამთავრობო ორგანიზაციებს. საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტით გათვალისწინებულია კანონპროექტის განხილვის მიზნით კომიტეტის სხდომაზე საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლების დასწრების და სიტყვით გამოსვლის შესაძლებლობა (მაგ. მუხლი 48, პუნქტი 11; მუხლი 153, პუნქტი 8).

(d) 2006 წ. ქვეყნის მასშტაბით, ყველა შესაბამის ორგანიზაციას მიეწოდა ალმა-ათის სახელმძღვანელო პრინციპები ქართულ და ინგლისურ ენებზე.

საერთაშორისო გლობალურ და რეგიონულ გარემოსდაცვით პროცესებში საქართველო ყოველთვის უჭერს მხარს საზოგადოების მონაწილეობის უზრუნველყოფას ორპუსის კონვენციის პრინციპების შესაბამისად.

ზოგადად, საერთაშორისო ფორუმებში არასამთავრობო სექტორი მუდმივად იღებს მონაწილეობას. ქვეყნის შიგნით გამართულ საერთაშორისო შეხვედრებში, შესაძლებლობის შემთხვევაში, მთავრობა მათი მონაწილეობისათვის ითვალისწინებს გარკვეული სახის ფინანსურ შეღავათებს. მთავრობა, ასევე, ხელს უწყობს არასამთავრობო სექტორს ქვეყნის ოფიციალურ დელეგაციებში ჩართვის კუთხით.

(e) ორპუსის კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები დაცულია საქართველოს კონსტიტუციით, “გარემოს დაცვის შესახებ საქართველოს კანონით” და “საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით”. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის თანახმად, ყველას აქვს უფლება თავის უფლებათა (მათ შორის კონვენციით მინიჭებულ უფლებათა) და თავისუფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს.

IV. მე-3 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-3 მუხლის ზემოთ ჩამოთვლილი პუნქტების განხორციელებას.

პასუხი:

საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 22 აპრილის №77 დადგენილების თანახმად, შექმნილია საქართველოს მდგრადი განვითარების სამთავრობო კომისია. აღნიშნული დადგენილების თანახმად, კომისიის სამდივნოს ფუნქცია ეკისრება საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს. ქვეყანას, ჯერ-ჯერობით არ გააჩნია მდგრადი განვითარების გრძელვადიანი სტრატეგია. მაგრამ, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სამინისტროს ინიციატივით და გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის დახმარებით მომზადდა ქვეყანაში 2003 წლიდან დღემდე გარემოსდაცვით საქმიანობათა ეფექტურობის მიმოხილვა (EPR II). ამასთანავე, შემუშავების პროცესშია გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეორე ეროვნული გეგმა (NEAP 2). ასევე, ევროკავშირის დახმარებით, მიმდინარეობს 2007-2009 წწ. გარემოს მდგომარეობის შესახებ ეროვნული მოხსენების დოკუმენტის შემუშავება (SoE). ზემოაღნიშნული დოკუმენტები (NEAP, EPR da SoE) წარმოადგენენ მდგრადი განვითარების სტრატეგიის მომზადების საფუძველს.

V. დამატებითი ინფორმაცია მე-3 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ

მოგვაწოდეთ მეტი ინფორმაცია კონვენციის ზემოთ ჩამოთვლილ ზოგად დებულებათა

პრაქტიკული განხორციელების შესახებ.

პასუხი:

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს სტრუქტურულ ერთეულს წარმოადგენს საზოგადოებასთან და მასმედიასთან ურთიერთობის სამსახური.

2009 წელს სამინისტროში ამოქმედდა ცხელი ხაზი “070.” მისი მეშვეობით მოქალაქეებს საშუალება აქვთ დროულად მიიღონ მათთვის საინტერესო ინფორმაცია, ასევე, სამინისტროს მიაწოდონ ინფორმაცია დარღვევის შესახებ და ოპერატიულად მოხდეს მათზე რეაგირება.

2010წ ნოემბერში სამინისტროს შენობაში გაიხსნა “საინფორმაციო ცენტრი”, რომლის მიზანსაც საზოგადოების დახმარება და მათი დაკავალიანება წარმოადგენს მათთვის საინტერესო გარემოსდაცვითი საკითხების შესახებ.

სამინისტროს ხელმძღვანელობას აქვს მოქალაქეთა მიღების საათები, რაც ხელს უწყობს სამინისტროს მუშაობის გამჭვირვალობას.

საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური მუშაობს საზოგადოების გარემოსდაცვითი განათლების და ცნობიერების ამაღლების კუთხით, კერძოდ:

მიზნობრივი ჯგუფებისთვის ეწყობა კონფერენციები, სემინარები და ტრენინგები, სხვადასხვა თემებზე და სხვადასხვა აუდიტორიისათვის; ეკო-ტურები, ეკო-ბანაკები, ნახატების გამოფენა-კონკურსები, გამწვანების და დასუფთავების აქციებს და სხვადასხვა ღონისძიებები; მინისტრის შეხვედრები უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტებთან. 2009 წლიდან ყოველთვიურად ვრცელდება სამინისტროს ღონისძიებების ამსახველი ელექტრონული ჟურნალი. სამინისტროს ინიციატივით დაარსდა სტუდენტური “მწვანე კლუბი”, სამინისტროს საქმიანობის გამჭვირვალობისა და საჯაროობის უზრუნველყოფის მიზნით სამინისტროს მიერ შეიქმნა საზოგადოებრივი საბჭო, რომლის წევრები არიან საზოგადოებისთვის ცნობილი და ავტორიტეტული ადამიანები და რომლის მიზანსაც წარმოადგენს გადაწყვეტილებების მიღებაში საზოგადოების ჩართულობის უზრუნველყოფა, საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობა და შესაბამისი წინადადებებისა და რეკომენდაციების მომზადება. სამინისტროს საქმიანობის შესახებ 2009 წ. “სახალხო დიალოგის” ფორმატში 100-მდე შეხვედრა გაიმართა. საქართველოს სხვადასხვა დიდ ქალაქში მოეწყო აქციები “ანგარიში ხალხს”, რომლის მიზანს წარმოადგენდა საზოგადოებისთვის სამინისტროს საქმიანობის გაცნობა. მიმდინარეობს ყოველკვირეული მედია-პროექტები: “მწვანე ეთერი” - ტელეკომპანია “მზის” ეთერსა და რადიო “იმედის” ეთერში. სამინისტროს წარმომადგენლები იღებენ მონაწილეობას გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებულ ტელე-რადიო გადაცემებში.

სხვადასხვა ღონისძიებების დახმარებით და საერთაშორისო პროექტების ფარგლებში გარემოსთან დაკავშირებულ საკითხებზე ტარდება კონფერენციები, სიმპოზიუმები და შედეგებითი-საგანმანათლებლო კამპანიები სკოლის მოსწავლეების, უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტების, მასმედიის წარმომადგენლებისა და ფართო საზოგადოებისათვის; მზადდება მოკლემეტრაჟიანი დოკუმენტური ფილმები, დოკუმენტურ-შემეცნებითი სატელევიზიო გადაცემები, ვიდეო რგოლები, შესაბამისი ლიტერატურა, საინფორმაციო ბუკლეტები, სპეციალური ვებ-გვერდები; სხვადასხვა სასწავლო დაწესებულებებში ინერგება პროფესიული, საბაკალავრო და სამაგისტრო პროგრამები; ხორციელდება სადემონსტრაციო პროექტები.

2010 წლის გამოკითხვის შედეგების ანალიზის საფუძველზე დადგინდა, რომ წინა წლებთან

შედარებით მოსახლეობის ცნობადობა დაცული ტერიტორიების და მისი მნიშვნელობის შესახებ დაახლოებით 14%-ით გაიზარდა;

მოსახლეობის ჩართულობისა და დაცული ტერიტორიების მართვის გაუმჯობესების მიზნით დაცული ტერიტორიებისათვის 2010 წელს საქართველოში პირველად ჩამოყალიბდა მეგობართა ასოციაციები, რომლებიც წარმოდგენილი არიან ადგილობრივი მოსახლეობის, სამთავრობო, არასამთავრობო და ბიზნეს სექტორის, საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებით;

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს გარკვეულ სტრუქტურულ დანაყოფებს შექმნილი აქვთ თემატური კებ-გვერდები, სადაც მუდმივად განთავსებენ ინფორმაციას მიმდინარე საქმიანობის შესახებ.

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს თანამშრომლები მონაწილეობას იღებენ ადგილობრივ და საერთაშორისო ტრენინგებში და სხვა საგანმანათლებლო პროგრამებში, რაც ხელს უწყობს მათი კვალიფიკაციის ამაღლებას არსებული მოთხოვნებისა და სტანდარტების შესაბამისად.

სამინისტროსა და მომიჯნავე სახელმწიფო უწყებების თანამშრომლებს, ასევე ბიზნესის და არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლებს, უტარდება ტრენინგები გარემოს საკითხებთან დაკავშირებულ მათთვის საჭირო თემატიკაზე.

ორჭუსის ცენტრის მიერ გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან და სამართლის უმაღლეს სკოლასთან თანამშრომლობით 2009 წელს ჩატარდა მოსამართლეთა ტრენინგი ორჭუსის კონვენციით გათვალისწინებული ვალდებულებებისა და მოთხოვნების დეტალურად გაცნობისა და საერთაშორისო პრაქტიკის გაზიარების მიზნით. ტრენინგი ჩატარა ორჭუსის კონვენციის შესრულების კომიტეტის ექსპერტმა;

ორჭუსის ცენტრის მიერ თბილისის ერთ-ერთ წამყვან უნივერსიტეტთან თანამშრომლობით 2009 წლიდან მომზადდა და დაინერგა სალექციო კურსი – საერთაშორისო გარემოსდაცვითი სამართალი, იურიდიული ფაკულტეტის ბაკალავრიატის სტუდენტებისთვის;

ორჭუსის ცენტრისა და ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის ერთობლივი ინიციატივით, 2009 წლიდან ამავე და გეოგრაფიის ფაკულტეტების სტუდენტებისათვის მომზადდა და ტარდება ინტენსიური სასწავლო კურსი სახელწოდებით – ორჭუსის კონვენციის განხორციელება საქართველოში.

2010 წელს ორჭუსის ცენტრის მიერ მომზადდა სარეკლამო რგოლები ორჭუსის კონვენციით მინიჭებული საზოგადოების უფლებების შესახებ. სარეკლამო რგოლების საზოგადოებრივი მაუწყებლის ეთერში გასვლა დაგეგმილია 2010 წლის ბოლოსთვის.

VI. მე-3 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები

სათანადო ინტერნეტ-მისამართები:

<http://moe.gov.ge>; <http://aarhus.ge>; www.apa.gov.ge; biomonitoring.moe.gov.ge;
www.gdi.gov.ge; chm.moe.gov.ge

VII. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობაზე მე-4 მუხლის დებულებების განხორციელებას

ჩამოთვალეთ საკანონდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობაზე მე-4 მუხლის დებულებების განხორციელებას

განმარტეთ, როგორ ხორციელდება მე-4 მუხლის თითოეული პუნქტი. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება. აღწერეთ აგრეთვე:

- (a) **მე-2 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ:
  - (i) ნებისმიერ პირს ხელი მიუწვდებოდეს ინფორმაციაზე ინტერესის დასაბუთების აუცილებლობის გარეშე;
  - (ii) ხელმისაწვდომი იყოს ინფორმაციის შემცველი ფაქტიური დოკუმენტების ასლები;
  - (iii) ინფორმაცია გაიცემოდეს მოთხოვნილი ფორმით;
- (b) რა ზომებია მიღებული **მე-2 პუნქტში** მითითებული ვადების დასაცავად;
- (c) **მე-3 და მე-4 პუნქტებთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ:
  - (i) უზრუნველყოფილ იქნეს მოთხოვნილ ინფორმაციაზე პასუხის წარდგენის არსებული პრაქტიკიდან გამონაკლისი შემთხვევების მითითება;
  - (ii) უზრუნველყოფილ იქნეს მე-4 პუნქტის ბოლოს მითითებული საზოგადოებრივი ინტერესის კრიტერიუმების გამოყენება;
- (d) **მე-5 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ საჯარო დაწესებულებამ, რომელსაც მოთხოვნილი ინფორმაცია არ გააჩნია, განახორციელოს კონვენციის მოთხოვნები;
- (e) **მე-6 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ შესრულდეს ინფორმაციის გამოყოფისა და გახსნის მოთხოვნა;
- (f) **მე-7 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ უარის შემთხვევაში დაცული იქნეს ვადები და სხვა შესაბამისი მოთხოვნები;
- (g) **მე-8 პუნქტთან** დაკავშირებით: რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ შესრულდეს ინფორმაციის მიწოდებისათვის დაწესებული გადასახადის მოთხოვნები.

პასუხი:

საქართველოს 1999 წლის ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი (განსაკუთრებით მისი III თავი) ძირითადად ფარავს ორპუნის კონვენციის მე-4 მუხლის მოთხოვნებს. ანუ, საქართველოში საჯარო დაწესებულებებში არსებული მთელი ინფორმაცია (არა მხოლოდ გარემოსდაცვითი ინფორმაცია), თუკი იგი კანონის მიხედვით გასაიდუმლოებული არ არის, ხელმისაწვდომია საზოგადოებისათვის.

ინფორმაციის მოთხოვნის უფლება აქვს ყველა დაინტერესებულ პირს (საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, მუხლი 37).

გარემოს დაცვის შესახებ ინფორმაცია, ასევე, მონაცემები იმ საშიშროების თაობაზე, რომელიც ემუქრება ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას, მიეკუთვნება იმ კატეგორიის

ინფორმაციას, რომლის გასაიდუმლოვებაც დაუშვებელია (საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, მუხლი 42, ა)

- (a) (i) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 37-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, პირი არ არის ვალდებული მიუთითოს ინფორმაციის მოთხოვნის მოტივი ან მიზანი;
- (ii) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 37-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, ყველას აქვს უფლება გაეცნოს ინფორმაციას დედანში. თუ არსებობს დედნის დაზიანების საფრთხე, საჯარო დაწესებულება ვალდებულია უზრუნველყოს ზედამხედველობის ქვეშ მისი გაცნობის შესაძლებლობა ან წარუდგინოს ინფორმაციის მომთხოვნს სათანადო წესით დამოწმებული ასლი;
- (iii) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 37-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, თუ ინფორმაცია საჯარო დაწესებულებაში სხვადასხვა ფორმით არსებობს, პირს აქვს უფლება აირჩიოს მისთვის მისაღები ფორმა;
- (b) საქართველოში ინფორმაციის გაცემისათვის დადგენილია კიდევ უფრო მკაცრი ვადები, ვიდრე ორჰუსის კონვენციაში. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-40 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, ინფორმაცია უნდა გაიცეს დაუყოვნებლივ და არა უგვიანეს 10 საშუალო დღისა. საჯარო დაწესებულება ვალდებულია გასცეს ინფორმაცია უკვე არსებული ფორმით. იგი არ არის ვალდებული შექმნას რაიმე ინფორმაცია საზოგადოების მოთხოვნის პასუხად (იხ. აგრეთვე მე-5 მუხლის შესრულების განხილვა). ამგვარი მიდგომა კონვენციის პრინციპებსაც შეესაბამება;
- (c) (i) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის თანახმად, საქართველოში არსებობს სულ ოთხი ტიპის საიდუმლო ინფორმაცია: პირადი საიდუმლოება (მუხლი 27¹), კომერციული საიდუმლოება (მუხლი 27²), პროფესიული საიდუმლოება (მუხლი 27³), სახელმწიფო საიდუმლოება (მუხლი 27⁴). დადგენილია მკაფიო პროცედურები ინფორმაციისათვის სახელმწიფო ან კომერციული საიდუმლოების სტატუსის მინიჭებისათვის. ამ სტატუსის დოკუმენტებზე დასმულია სპეციალური შტამები (გრიფი), რომელზეც აღინიშნება საიდუმლოების სტატუსი, გამსაიდუმლოებელი ორგანო და საიდუმლოების ვადა. 31-ე მუხლის I ნაწილის თანახმად, კანონით გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა, კომერციული და, ასევე, პროფესიული ინფორმაცია გასაიდუმლოვდება უვადოდ. კომერციული საიდუმლოება უვადოა. გადაწყვეტილება რაიმე ინფორმაციის გასაიდუმლოების ან მის გასაიდუმლოებაზე უარის თქმის შესახებ შედის საჯარო რეესტრში (ანუ ღიაა საზოგადოებისათვის, მუხლი 31). არსებობს ინფორმაციის ჩამონათვალი, რომლის გასაიდუმლოვებაც დაუშვებელია (მათ შორის ინფორმაცია გარემოს შესახებ, აგრეთვე მონაცემები იმ საშიშროებათა შესახებ, რაც ადამიანთა სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას ემუქრება, მუხლი 42);
- მთელი ის ინფორმაცია, რომელიც ფიზიკური პირის იდენტიფიკაციის საშუალებას იძლევა, წარმოადგენს მის პერსონალურ მონაცემებს და მათი ღიაობის საკითხი თავად ამ პირის მიერ წყდება (მუხლები 27 და 27¹). დაცულია აგრეთვე დოკუმენტის შემსრულებელ საჯარო მოხელეთა ვინაობა, გარდა სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირებისა (აღმასრულებლის პრივილეგია, მუხლი 29)
- ორჰუსის კონვენციის მე-4 მუხლის მე-3 პუნქტის b) ქვეპუნქტი და მე-4 პუნქტის a), g), h) ქვეპუნქტები საქართველოში არ გამოიყენება.
- (ii) კონვენცია მოქმედებს უშუალოდ. საჯარო დაწესებულებები ვალდებულნი არიან დაიცვან მისი მოთხოვნები.
- (d) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მუხლი 80 ადგენს უფრო მკაცრ

მოთხოვნებს საჯარო დაწესებულებებისადმი, ვიდრე ორჰუსის კონვენცია. ინფორმაციის მოთხოვნის შემცველი განცხადების მიღებისას საჯარო დაწესებულება ვალდებულია 5 დღის განმავლობაში დაადგინოს, თუ რომელ საჯარო დაწესებულებას ფუნქციას შეესაბამება მოთხოვნილი ინფორმაციის ქონა და თავად გადაუგზავნოს განცხადება ამ საჯარო დაწესებულებას. თუ ასეთი დაწესებულება არ მოიძებნა, განცხადების შეტანიდან 5 დღის განმავლობაში განცხადება განმარტებითურთ უნდა დაუბრუნდეს განმცხადებელს.

- (e) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 33-ე მუხლის თანახმად, დოკუმენტიდან საიდუმლოებას მიკუთვნებული ინფორმაციის ამოღების შემდეგ მისი დანარჩენი, კონივრულ ფარგლებში გამოცალკევებადი ნაწილი უნდა გაიხსნას. ამგვარი დოკუმენტის გაცემისას უნდა მიეთითოს დოკუმენტის ნაწილის გასაიდუმლოების შესახებ, გამსაიდუმლოებელი პირი, საფუძველი და ვადა.
- (f) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 41-ე მუხლი აყენებს უფრო მკაცრ მოთხოვნებს უარის თქმისთან დაკავშირებით, ვიდრე ამას ორჰუსის კონვენცია ითვალისწინებს. უარი განმცხადებელს უნდა ეცნობოს დაუყოვნებლივ. ამის შემდეგ, 3 დღის ვადაში კი მას უნდა მიეწოდოს წერილობითი განმარტება, სადაც მითითებული იქნება ის დაწესებულება, რომელთანაც წარმოებდა კონსულტაციები უარის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას. აქვე განმარტებული უნდა იყოს ამ გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება და წესი.
- (g) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 99-ე მუხლის თანახმად, ინფორმაციის მიღებისთვის არ შეიძლება დაწესდეს რაიმე საფასური ასლის გადაღებისა და ფოსტით გავზავნისათვის საჭირო თანხების ანაზღაურების ვარდა. 2005 წლის 13 მაისის „საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის შესახებ“ კანონის თანახმად განსაზღვრულია საჯარო ინფორმაციის ასლის საფასურის რაოდენობა და გადახდის წესი.

VIII. მე-4 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-4 მუხლის დებულებების შესრულებას

პასუხი:
 არის შემთხვევები, როდესაც ინფორმაციის დიდი მოცულობის ან სკითხვის კომპლექსურობის შემთხვევაში 10 საშუალო დღე არასაკმარისია მისი მოძიებისა და გაცემისათვის.

IX. დამატებითი ინფორმაცია მე-4 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ

მოგვაწოდეთ მეტი ინფორმაცია ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის დებულებების პრაქტიკული განხორციელების შესახებ. მაგ. წარმოებს თუ არა მიღებული მოთხოვნების, მათზე გაცემული უარყოფითი პასუხების და მათი მიზეზების სტატისტიკური აღწერა?

პასუხი:
 საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 49-ე მუხლის თანახმად, ყოველი წლის 10 დეკემბერს ყოველი საჯარო დაწესებულება ვალდებულია წარუდგინოს საქართველოს პრეზიდენტს და პარლამენტს ანგარიში საჯარო ინფორმაციის გაცემის შესახებ;
 სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური აწარმოებს საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნის შესახებ მათთან და სამინისტროს კანცელარიაში შესული და მასზე გაცემული პასუხების სტატისტიკას.

X. მე-4 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები

სათანადო ინტერნეტ-მისამართები:

<http://www.moe.gov.ge>; <http://aarhus.ge>

XI. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ გარემოსდაცვითი ინფორმაციის მოგროვებისა და გავრცელების შესახებ მე-5 მუხლის დებულებების განხორციელებას

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ გარემოსდაცვითი ინფორმაციის მოგროვებისა და გავრცელების შესახებ მე-5 მუხლის დებულებათა განხორციელებას.

განმარტეთ, თუ როგორ ხორციელდება მე-5 მუხლის თითოეული პუნქტი. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება. აღწერეთ აგრეთვე:

- (a) **1-ელ პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ:
  - (i) საჯარო დაწესებულებებს გააჩნდეთ და განაახლებდნენ გარემოსდაცვით ინფორმაციას;
  - (ii) საჯარო დაწესებულებებში იყოს გარემოსდაცვითი ინფორმაციის სათანადო მოდინება;
  - (iii) საგანგებო სიტუაციებში სათანადო ინფორმაცია ვრცელდებოდეს დაუყოვნებლივ;
- (b) **მე-2 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ გამჭვირვალე იყოს გზა, რომლითაც საჯარო დაწესებულებები ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას უზრუნველყოფენ და ინფორმაცია საზოგადოებისათვის ეფექტიანად ხელმისაწვდომი იყოს;
- (c) **მე-3 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ უზრუნველყოფილ იქნეს გარემოსდაცვითი ინფორმაციის თანდათანობითი განთავსება საჯარო სატელეკომუნიკაციო ქსელების საშუალებით საზოგადოებისათვის იოლად ხელმისაწვდომ ელექტრონულ მონაცემთა ბაზებში;
- (d) **მე-4 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული გარემოს მდგომარეობის ანგარიშების გამოცემისა და გავრცელების მხრივ;
- (e) რა ზომებია მიღებული **მე-5 პუნქტში** მითითებული ინფორმაციის გასავრცელებლად;
- (f) **მე-6 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმ საწარმოთა ოპერატორების წასახალისებლად, რომელთა საქმიანობას შეუძლია მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინოს გარემოზე, რათა მათ რეგულარულად აცნობონ საზოგადოებას მათი წარმოებისა და პროდუქციის გარემოზე ზემოქმედების შესახებ;
- (g) რა ზომებია მიღებული **მე-7 პუნქტში** მითითებული ინფორმაციის გამოქვეყნებისა და მიწოდებისათვის;
- (h) **მე-8 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული ისეთი მექანიზმების დასაწესებლად, რომლებიც უზრუნველყოფენ საზოგადოებისათვის პროდუქციის შესახებ საკმაო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას;
- (i) **მე-9 პუნქტთან** მიმართებაში, რა ზომებია მიღებული დამაბინძურებელთა ეროვნული ინვენტარიზაციის ან რეესტრის ჩამოყალიბებისათვის.

პასუხი:

- (a) (i) გარემოს დაცვის შესახებ საქართველოს კანონის მუხლი 27-ის პუნქტი 1-ის თანახმად, “გარემოს მდგომარეობაზე დაკვირვების (მონიტორინგის) სისტემა წარმოადგენს გარემოს მდგომარეობაზე დაკვირვებით მიღებული ინფორმაციის

ანალიზისა და პროგნოზირების ერთობლიობას”. გარემოს მდგომარეობაზე დაკვირვების (მონიტორინგის) სისტემის კოორდინაციას ახორციელებს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო (მუხლი 27, პუნქტი 2). გარემოს მდგომარეობაზე დაკვირვების (მონიტორინგის) შედეგები ხელმისაწვდომია საზოგადოებისათვის (მუხლი 27, პუნქტი 3). გარემოს მდგომარეობის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მაჩვენებლების სახელმწიფო აღრიცხვას, ანგარიშგებასა და შეფასებას საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის, სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან და სხვა შესაბამის უწყებებთან ერთად, საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში, ხელმძღვანელობას და კოორდინაციას უწევს საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით (მუხლი 26, პუნქტი 2).

(ii) საწარმოებს, რომელთა საქმიანობაც ექვემდებარება გარემოზე ზემოქმედების ნებართვას, ნებართვის აღების შემდეგ ეკისრებათ ვალდებულება, შეასრულონ ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნაში გათვალისწინებული პირობები. ხოლო პირობების შესრულებაზე კონტროლს ახორციელებს გარემოს დაცვის ინსპექცია „გარემოს დაცვის ინსპექციის შესახებ“ კანონის შესაბამისად. ყველა საწარმო გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს აწვდის წყალში ჩაშვებისა და ჰაერში გაფრქვევის წლიურ ანგარიშს “სახელმწიფო აღრიცხვის ფორმების” შესაბამისად.

(iii) ინფორმაცია იმ საშიშროებების თაობაზე, რომელიც ადამიანთა სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას ემუქრება, ინფორმაცია სტიქიური უბედურებების, კატასტროფების ან სხვა განსაკუთრებული მოვლენების შესახებ, რომლებიც უკვე მოხდა ან შეიძლება მოხდეს და ემუქრება მოქალაქეთა უსაფრთხოებას, გასაიდუმლოებას არ ექვემდებარება (საერთაშორისო ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, მუხლი 42, საქართველოს კანონი სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ, მუხლი 8).

“ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებისაგან მოსახლეობისა და ტერიტორიის დაცვის შესახებ” საქართველოს კანონის თანახმად: “ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები და იურიდიული პირის ადმინისტრაცია ვალდებული არიან მოსახლეობას მიაწოდონ ოპერატიული და გასაგები ინფორმაცია მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით (ბეჭდვითი ან ელექტრონული საშუალებით, მათ შორის – ინტერნეტით)” (მუხლი 8, პუნქტი 3).

ამავე კანონის მე-8 მუხლი ითვალისწინებს საგანგებო სიტუაციის შესახებ ინფორმაციის საჯაროობას.

ამავე კანონის თანახმად, ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებზე ეროვნული რეაგირების გეგმა ითვალისწინებს: “ერთიან სისტემაში მყოფ სამინისტროთა, მათი მმართველობის სფეროში შემავალ სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებათა და საჯარო სამართლის იურიდიულ პირთა რეაგირების გეგმების ერთობლიობას, რომლებიც ითვალისწინებენ ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებისაგან მოსახლეობისა და ტერიტორიის დაცვას” (მუხლი 1 პუნქტი „ღ“).

“ბუნებრივი და ტექნოგენური ხასიათის საგანგებო სიტუაციებზე ეროვნული რეაგირების გეგმის დამტკიცების შესახებ” პრეზიდენტის 2008 წლის 26 აგვისტოს №415 ბრძანებულების თანახმად, საგანგებო სიტუაციების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირება ხორციელდება საზოგადოებრივი და კერძო სამაუწყებლო საშუალებებით, აგრეთვე “ხმამაღლა მოლაპარაკე” საშუალებით მოწყობილი ავტომანქანების გამოყენებით.

აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ

საქართველოს კანონის ძირითადი პრინციპებიდან აღსანიშნავია შემდეგი (მუხლი 4, პუნქტები ა) და ბ):

ა) პრევენციული ღონისძიებების უზრუნველყოფა ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული საფრთხეების თავიდან აცილების მიზნით;

ბ) საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში სახელმწიფო ორგანოების კომპეტენციების მკაფიოდ გამოიკვეთა და მათი მჭიდრო საინფორმაციო კოორდინაცია ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ღონისძიებების დაგეგმვისა და აღსრულების დროს.

აღნიშნული კანონის II თავი ეხება მოსახლეობისა და იურიდიულ პირთა უფლება-მოვალეობებს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში, რომლის მე-5 მუხლის „ე“ პუნქტის შესაბამისად, საქართველოს ტერიტორიაზე მყოფი ყველა ადამიანი ვალდებულია საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სამსახურს მიაწოდოს ინფორმაცია წარმოებასა და ტექნოლოგიურ პროცესებში საინფორმაციო ნორმების დარღვევით გამოწვეული ყველა საგანგებო სიტუაციის შესახებ.

ამავე კანონის 35-ე მუხლის, პუნქტი 6-ის შესაბამისად, თავდაცვის, იუსტიციისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროები ვალდებულნი არიან დაუყოვნებლივ მიაწოდონ ინფორმაცია საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სამსახურს ნებისმიერი შემთხვევის შესახებ, რომელმაც შესაძლებელია საშიშროება შეუქმნას მოსახლეობის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებას.

საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, ინფორმაცია საგანგებო სიტუაციების შესახებ წარმოადგენს საჯარო ინფორმაციას და ხელმისაწვდომია ყველსათვის გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც კონკრეტულ შემთხვევაში მიმდინარეობს გამოძიება საგანგებო სიტუაციების გამომწვევი მიზეზებისა და პირების დასადგენად.

გასათვალისწინებელია, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 233-ე მუხლი ითვალისწინებს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას ბირთვულ ან რადიოაქტიურ ობიექტზე ავარიის ან უბედური შემთხვევის შესახებ ინფორმაციის დაფარვის ან დამახინჯების შემთხვევაში. ასევე, სისხლის სამართლის კოდექსის 247-ე მუხლით გათვალისწინებულია სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა სიცოცხლისათვის ან ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შემქმნელი გარემოების შესახებ ინფორმაციის დამალვის ან გაყალბებისათვის.

- (b) თითოეული საჯარო დაწესებულება ვალდებულია აწარმოოს მის განკარგულებაში არსებული ინფორმაციის საჯარო რეესტრი (საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, მუხლი 35). საჯარო რეესტი ღიაა ყველსათვის.

ამავე კოდექსის თანახმად, ყველა საჯარო დაწესებულება ვალდებულია დანიშნოს ინფორმაციის გაცემაზე პასუხისმგებელი პირი, რომლის ძირითადი საქმიანობა ინფორმაციის მოთხოვნებზე პასუხის გაცემა იქნება.

- (c) სამინისტროს ვებ-გვერდზე განთავსებულია ინფორმაცია სამინისტროს მიერ განხორციელებული და მიმდინარე ქმედებების შესახებ; ვებ-გვერდი მუდმივად განახლებადია. 2009 წლიდან ორპუსის ცენტრის ვებ-გვერდზე ხდება ყოველთვიური საინფორმაციო ბიულეტენის “მოკლე მიმოხილვა საქართველოს გარემოს დაბინძურების შესახებ” განთავსება.

- (d) “გარემოს დაცვის შესახებ” საქართველოს კანონის შესაბამისად, საზოგადოების ინფორმირების მიზნით, გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო სამ წელიწადში ერთხელ წარუდგენს საქართველოს პრეზიდენტს ეროვნულ მოხსენებას გარემოს მდგომარეობის შესახებ (მუხლი 14, პუნქტი 1). 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 წწ ეროვნული მოხსენებები განთავსებულია ორპუსის ცენტრის ვებ-გვერდზე.

- (e) გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსა და ორპუსის ცენტრის ვებ-გვერდზე განთავსებულია მოცემული მუხლის მე-5 პუნქტში მითითებული შესაბამისი

ინფორმაცია. ინფორმაციის დროულად გავრცელების მიზნით, საკუთარი ვებ-გვერდის გარდა, სამინისტრო დამატებით იყენებს “ორპუსის ცენტრის”, კავკასიის არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელის (CENN) და კავკასიის რეგიონული გარემოსდაცვითი ცენტრის (REC) ელექტრონულ ქსელებს და, აგრეთვე, მედია საშუალებებს.

- (f) საქართველოს კანონმდებლობაში არ არსებობს ამ პუნქტის შესაბამისი დებულება ან რაიმე დადგენილი ნორმა, რომელიც სპეციალურად მკირე და საშუალო საწარმოების ოპერატორების წახალისებისათვის იქნება განკუთვნილი.
- (g) გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში გამოიყენება არასამთავრობო ორგანიზაციებთან შეხვედრების პრაქტიკა სამინისტროს საქმიანობის შესახებ ანგარიშის ჩასაბარებლად და სხვა მნიშვნელოვან საკითხებზე კონსულტაციებისათვის.
- (h) საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 1999 წლის 15 იანვრის ბრძანება №3-ის თანახმად “ეკომარკირების შესახებ” დებულების დამტკიცების თაობაზე, საქართველოში წარმოებულ ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტაზე ეკომარკას გასცემს საუწყებთაშორისო კომისია. 2003 წელს მიღებული საკანონმდებლო ნორმა უზრუნველყოფს პროდუქტის შეფუთვაზე პროდუქტის შესახებ ინფორმაციის ეროვნულ ენაზე გამოსახვას. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2009 წლის 11 დეკემბრის №2-231 ბრძანება „სურსათის ეტიკეტებისადმი დამატებითი მოთხოვნების დამტკიცების შესახებ“, ადგენს ეტიკეტების დამატებითი მოთხოვნებს საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე მოქცევაში არსებული ყველა სახის სურსათზე და მიზნად ისახავს მომხმარებელთა ეკონომიკური ინტერესების დაცვას.
- (i) მომზადებულია დამაბინძურებელ ნივთიერებათა გარემოში გაშვებისა და გადატანის ეროვნული რეესტრის (PRTR) შექმნის შესაძლებლობების ანალიზი. აგრეთვე, პროექტის “საქართველოში დამაბინძურებელთა გარემოში გაშვებისა და მათი გადატანის ეროვნული რეესტრის შემუშავების შესაძლებლობების გაძლიერება და ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი სტრატეგიული მიდგომის (SAICM) განხორციელების მხარდაჭერა” ფარგლებში მიმდინარეობს ეროვნული რეესტრის მოდელის შემუშავება.

XII. მე-5 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-5 მუხლის დებულებების შესრულებას.

პასუხი:

ინფორმაციის მოგროვება, სათანადოდ დამუშავება და გავრცელება გარკვეულწილად დარევეულირებულია. მიუხედავად იმისა, რომ საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის მიერ ხდება სამინისტროს სტრუქტურული ერთეულებიდან მიღებული გარკვეული სახის ინფორმაციის შეგროვება, დამუშავება და ვებ-გვერდზე განთავსება, გარკვეული პრობლემები და ხარვეზები ამ კუთხით მაინც არსებობს.

საჯარო დაწესებულებებში გარემოსდაცვითი ინფორმაციის დროულად მოპოვებისათვის საჭიროა შემუშავდეს გარემოსდაცვითი ინფორმაციის ერთიანი საინფორმაციო ბაზა, რომელიც მნიშვნელოვნად გააიოლებდა ინფორმაციის მოძიებას. ამ საკითხთან დაკავშირებით სამინისტრო მუშაობს შესაბამის უწყებებთან.

მე-5 და მე-7 პუნქტში მითითებული ინფორმაციის გავრცელებას აფერხებს ინფორმაციის გამოქვეყნების მაღალი ფასი.

“ეკომარკირების შესახებ” დებულება პრაქტიკულად არ ფუნქციონირებს.

რეგიონებში ინფორმაციის მიწოდებასთან დაკავშირებით არსებული პრობლემები შედარებით

მოგვარებულია: ფოსტა მუშაობს სათანადოდ, ინტერნეტი ხელმისაწვდომია, რის შედეგადაც ინფორმაციის მიმოცვლა გაადვილებულია.

XIII. დამატებითი ინფორმაცია მე-5 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ

დამატებითი ინფორმაცია მე-5 მუხლის დებულებათა პრაქტიკული განხორციელების შესახებ. მაგ. თუ არის ხელმისაწვდომი სტატისტიკური მონაცემები გამოქვეყნებული ინფორმაციის შესახებ.

პასუხი:

სამინისტროში არსებობს საქმის წარმოების მონაცემთა ბაზა.

არსებობს ჰიდრომეტეოროლოგიის, გეოდინამიკური პროცესების, საინჟინრო დაცვისა და გარემოს დაბინძურების სფეროში მონაცემთა გადაცემის ინსტიტუციური სისტემა. ჰიდრომეტეოროლოგიური და გარემოს დაბინძურების მდგომარეობის შესახებ მომხმარებლისათვის მზადდება ორი ტიპის ინფორმაცია – სტანდარტული და სპეციალიზირებული. წინასწარ დადგენილია: სტანდარტული ჰიდრომეტეოროლოგიური და გარემოს დაბინძურების შესახებ ინფორმაციის ფორმატები; ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოების, სამინისტროებისა და უწყებების ნუსხა, რომლებზეც სტანდარტული ინფორმაცია ვრცელდება სპეციალური მოთხოვნის გარეშე; რეგულარული ჰიდრომეტეოროლოგიური და გარემოს დაბინძურების მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის გადაცემის ვადები და გადაცემის საშუალებები (კურიერი, ფაქსი, ელ.ფოსტა, ფოსტა). სტანდარტული ჰიდრომეტეოროლოგიური, გარემოს დაბინძურების და ნაპირდაცვის პრევენციულ ღონისძიებათა შესახებ ინფორმაცია ყველა მომხმარებელზე ვრცელდება უფასოდ. ხოლო სპეციალიზირებული ჰიდრომეტეოროლოგიური, გეოდინამიკური პროცესების, სანაპირო ზონებში სამშენებლო საქმიანობის მიზანშეწონილობისა და გარემოს დაბინძურების შესახებ ინფორმაციის გაცემისათვის, რომელიც მზადდება მომხმარებლის მოთხოვნის შესაბამისად, წესდება გარკვეული გადასახადი, რომელიც დამოკიდებულია ინფორმაციის გადამუშავებისათვის გაწეული მომსახურების ტიპზე.

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს დაქვემდებარებაში მყოფი სსიპ „გარემოს ეროვნულ სააგენტოში“ სააგენტოში მიმდინარეობს ჰიდროლოგიური, მეტეოროლოგიური, გეოდინამიკური პროცესების, ნაპირფორმირებისა და გარემოს დაბინძურებაზე დაკვირვების მონაცემთა ბაზების ერთმანეთთან დაკავშირება. რაც შეეხება სხვა გარემოსდაცვით სახელმწიფო თუ არასამთავრობო სტრუქტურებში არსებულ მონაცემთა ბაზებს, მათი ერთმანეთთან დაკავშირების საკითხები ჯერ კიდევ არ არის სათანადოდ დარეგულირებული. ამჟამად მიმდინარეობს ამ სისტემის დანერგვისათვის საჭირო ღონისძიებები.

მეტეოროლოგიური, ჰიდრომეტეოროლოგიური და გარემოს დაბინძურებაზე დაკვირვების მონაცემთა ხარისხისა და მისი კონტროლის უზრუნველსაყოფად გამოიყენება სხვადასხვა მეთოდი.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს (შსს) ვებ-გვერდზე სისტემატურად შექმნილია ქვეყნის მასშტაბით მომხდარი სავანგებო სიტუაციების და მათზე რეაგირების შესახებ ოპერატიული ინფორმაცია და, ასევე, ინფორმაცია უსაფრთხოების მიზნით განსახორციელებელი კონკრეტული ქმედებების შესახებ; აქვე მოცემულია სტატისტიკური ანალიზი, მოსლოდნელი სავანგებო სიტუაციების რისკის რუკები და სავანგებო სიტუაციებში ქვეყნის წესები. საქართველოს პრეზიდენტის ინიციატივის ფარგლებში, შსს-ს მონაწილეობით

საქართველოს ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში დაინერგა საგნის “სამოქალაქო თავდაცვა და უსაფრთხოება” სწავლება. განხორციელდა ადგილობრივი თვითმმართველობის ხელმძღვანელობის ტრენინგი საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების და მათ შესახებ ინფორმაციის გავრცელების თაობაზე. შსს პერიოდულად უზრუნველყოფს სხვადასხვა სამთავრობო და არასამთავრობო უწყებებთან ერთობლივად პოპულარული მასალების მომზადებასა და გამოცემას საგანგებო სიტუაციებში ქვევის წესების შესახებ.

XIV. მე-5 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები

სათანადო ინტერნეტ-მისამართები:

<http://moe.gov.ge>; <http://aarhus.ge>; www.rec-caucasus.org; www.cenn.org; <http://police.ge>.

XV. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-6 მუხლში მოცემული დებულებების განხორციელებას, რომელიც ეხება კონკრეტულ საქმიანობებზე გადაწყვეტილების მიღებაში საზოგადოების მონაწილეობას

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ კონკრეტულ საქმიანობათა შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაში საზოგადოების მონაწილეობის შესახებ მე-6 მუხლის დებულებათა განხორციელებას.

განმარტეთ, თუ როგორ ხორციელდება მე-6 მუხლის თითოეული პუნქტი. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება. აღწერეთ აგრეთვე:

- (a) 1-ელ პუნქტთან მიმართებაში, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ:
  - (i) მე-6 მუხლის დებულებები გამოყენებულ იქნეს კონვენციის I დანართში ჩამოთვლილ საქმიანობებზე ნებართვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას;
  - (ii) მე-6 მუხლის დებულებები გამოყენებულ იქნეს ისეთ საქმიანობებზე ნებართვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას, რომლებიც კონვენციის I დანართში ჩამოთვლილი არ არის, მაგრამ შესაძლოა მნიშვნელოვანი ზეგავლენა იქონიოს გარემოზე;
- (b) რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ დაინტერესებული საზოგადოება სათანადოდ, დროულად და ეფექტურად იქნეს ინფორმირებული მე-2 პუნქტში ჩამოთვლილ საკითხებზე გადაწყვეტილების მიღების საწყის ეტაპზე;
- (c) რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურების ვადები პასუხობდეს მე-3 პუნქტის მოთხოვნებს;
- (d) მე-4 პუნქტთან დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ საზოგადოების მონაწილეობა საკმარისად ადრეულ ეტაპზე მოხდეს;
- (e) მე-5 პუნქტთან მიმართებაში, რა ზომებია მიღებული საქმიანობისათვის ნებართვაზე განაცხადის შემომტანის წასახალისებლად, რათა მან წინასწარ გამოავლინოს დაინტერესებული საზოგადოება, მიაწოდოს მას ინფორმაცია თავისი განაცხადის მიზნების შესახებ და დაიწყოს მასთან მსჯელობა;

- (f) **მე-6 პუნქტან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ:
- (i) სათანადო ადმინისტრაციულმა ორგანომ მიაწოდოს დაინტერესებულ საზოგადოებას მე-6 პუნქტში მითითებული გადაწყვეტილების მიღების პროცესთან დაკავშირებული ყველა ის ინფორმაცია, რომელიც საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურის დროს არსებობს;
  - (ii) კერძოდ, სათანადო ადმინისტრაციულმა ორგანომ საზოგადოებას მიაწოდოს აღნიშნულ პუნქტში მითითებული ინფორმაცია;
- (g) **მე-7 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურის განმავლობაში საზოგადოებას საშუალება ჰქონდეს წარადგინოს თავისი შენიშვნები, ინფორმაცია, ანალიზი თუ მოსაზრებები, რომელსაც იგი შემოთავაზებულ საქმიანობასთან დაკავშირებულად მიიჩნევს;
- (h) **მე-8 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ გადაწყვეტილების მიღებისას საზოგადოების მონაწილეობის შედეგებს სათანადო ყურადღება მიექცეს;
- (i) **მე-9 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ, სათანადო პროცედურის შესაბამისად, საზოგადოება სწრაფად იქნეს ინფორმირებული მიღებული გადაწყვეტილების შესახებ;
- (j) **მე-10 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო განაახლებს ან ხელახლა განიხილავს ნებართვას პირველ პუნქტში მითითებულ საქმიანობებზე, იქ სადაც მიზანშეწინილია, გამოყენებული იქნეს მე-2 – მე-9 პუნქტების დებულებები შესაბამისი ცვლილებებით;
- (k) **მე-11 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ მე-6 მუხლის დებულებები გამოყენებულ იქნეს გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების გარემოში განზრახ ინტროდუქციის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას.

პასუხი:

კონვენციის მე-6 მუხლის მოქმედება საქართველოში ვრცელდება გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის პროცედურაზე. პროცედურაში მონაწილეობის, აგრეთვე მისი პროცედურული ან არსობრივი კანონიერების გასაჩივრების უფლება აქვს არა მარტო არასამთავრობო ორგანიზაციებს, არამედ ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს. პროცედურის სავალდებულო შემადგენელი ნაწილებია: საჯარო განხილვისათვის დოკუმენტების წარდგენა და ამის შესახებ ცნობის გამოქვეყნება, კომენტარების მიღება, საჯარო განხილვის ჩატარება, გადაწყვეტილების გამოქვეყნება. პროცედურის დარღვევით მიღებული ადმინისტრაციული გადაწყვეტილება ბათილია. საზოგადოების ნებისმიერ წარმომადგენელს შეუძლია გაასაჩივროს ამგვარი გადაწყვეტილება და მიაღწიოს მის ანულირებას. გარემოსდაცვითი ნებართვის გაცემის დადგენილი პროცედურა აკმაყოფილებს მე-6 მუხლის თითქმის ყველა მოთხოვნას.

(a) 2007 წლის 14 დეკემბრის „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულია ეკოლოგიურ ექსპერტიზას დაქვემდებარებულ საქმიანობათა ჩამონათვალი. ყველა ამ საქმიანობათა განხორციელებას ესაჭიროება გარემოზე

ზემოქმედების ნებართვა, რომელიც მოიცავს მე-6 მუხლში მითითებულ პროცედურებს.

- (b) „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონი უზრუნველყოფს საზოგადოების მონაწილეობის შესაძლებლობას საქმიანობაზე გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში (მუხლი 1, პუნქტი 2). საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, ნებართვის მაძიებელი ვალდებულია მოაწყოს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (გზშ) საჯარო განხილვა მისი ნებართვის გამცემი ადმინისტრაციული ორგანოსათვის სანებართვოდ წარდგენამდე (მუხლი 6).
- (c) საზოგადოებასთან კონსულტაციებთან დაკავშირებული საკითხები განსაზღვრულია გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ საქართველოს კანონით, რომლის მიხედვით დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნებიდან 45 დღის განმავლობაში ხდება საზოგადოების წარმომადგენლებისაგან წერილობითი სახით წარმოდგენილი შენიშვნებისა და მოსაზრებების მიღება (მუხლი 6, პუნქტი 4, ქვეპუნქტი ბ).
- (d) „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, საქმიანობის განმახორციელებელი ვალდებულია დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნებიდან არა უადრეს 50 და არა უგვიანეს 60 დღისა მოაწყოს გზშ-ს ანგარიშის საჯარო განხილვა (მუხლი 6, პუნქტი 4, ქვეპუნქტი გ). ამის შემდეგ მიმართავს ადმინისტრაციულ ორგანოს საქმიანობის განსახორციელებლად საჭირო ნებართვის მისაღებად.

დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაცია ქვეყნდება როგორც ცენტრალურ ბეჭვით ორგანოში, ისე იმ რაიონის პერიოდულ ბეჭვით ორგანოში, სადაც დაგეგმილია საქმიანობის განხორციელება, რომელსაც უზრუნველყოფს თვითონ ნებართვის მაძიებელი. ინფორმაცია, საქმიანობის შესახებ უნდა შეიცავდეს: დაგეგმილი საქმიანობის მიზნებს, დასახელებას, ადგილმდებარეობას, მისამართს, სადაც საზოგადოების წარმომადგენლებს საშუალება ექნებათ გაეცნონ საქმიანობასთან დაკავშირებულ დოკუმენტებს. ასევე, საკუთარი მოსაზრებების წარდგენის ვადას, საჯარო განხილვის მოწყობის დროს და ადგილს.

- (e) გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მისაღებად ინფორმაციის გამოქვეყნებამდე და განაცხადის ადმინისტრაციულ ორგანოში შემოტანამდე საქმიანობის განმახორციელებელმა უნდა განახორციელოს საქმიანობის გარემოზე ზემოქმედების შესწავლა და მოამზადოს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების დოკუმენტი. საქმიანობის განმახორციელებელს უფლება აქვს ამ ეტაპზე აწარმოოს კონსულტაციები საზოგადოებასთან. ამგვარი კონსულტაციების შედეგები ნებართვაზე განაცხადს თან უნდა დაერთოს.

- (f) „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, საქმიანობის განმახორციელებელი ვალდებულია საჯარო განხილვის დროს საზოგადოებას წარუდგინოს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში და მასთან ერთად ყველა მნიშვნელოვანი დოკუმენტი. საჯარო განხილვამდე და უშუალოდ საჯარო განხილვის დროს მიიღოს საზოგადოების მიერ გამოთქმული ყველა შენიშვნა და წინადადება. უზრუნველყოს საჯარო განხილვის ოქმის მომზადება და ნებართვის გამცემი ადმინისტრაციული ორგანოსათვის წარდგენა. ეს ინფორმაცია ყველა დაინტერესებული პირისათვის ხელმისაწვდომია (მუხლები 6, 7).

„გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-8 მუხლის 2-ე პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტისა თანახმად, იმ შემთხვევაში, თუ საქმიანობა შეიცავს კომერციულ ან სახელმწიფო საიდუმლოებას, საქმიანობის განმახორციელებელმა უნდა წარმოადგინოს განცხადება განაცხადის კონფიდენციალობის შესახებ. იმავე მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად: „ნებართვის მაძიებელი ვალდებულია ნებართვის გამცემ ადმინისტრაციულ ორგანოს მიაწოდოს ტექნოლოგიური ციკლის სრული სქემა იმ შემთხვევაშიც კი, თუ საქმიანობა შეიცავს საწარმოო, კომერციულ და სახელმწიფო

საიდუმლოებას“.

(აღნიშნული ფაქტი სამინისტროში გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის დროს არ დაფიქსირებულა).

- (g) საზოგადოების ნებისმიერი წარმომადგენელი უფლებამოსილია საქმიანობის განხორციელების შესახებ ინფორმაციის (განცხადების) გამოქვეყნებიდან 45 დღის განმავლობაში წერილობით წარუდგინოს თავისი შენიშვნები და მოსაზრებები საქმიანობის განმახორციელებელს (მუხლი 6, პუნქტი 4, ქვეპუნქტი ბ). თავის მხრივ, ნებართვის მაძიებელი ვალდებულია გაეცნოს საზოგადოების წარმომადგენელთა შენიშვნებს და მოსაზრებებს და გაითვალისწინოს მათი არგუმენტები გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის საბოლოო სახით ჩამოყალიბებისას.
- (h) აღნიშნული საკითხი რეგულირდება გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლით, რომლის მიხედვით საქმიანობის განმახორციელებელი ვალდებულია გზშ-ს ანგარიშის საჯარო განხილვიდან 5 დღის ვადაში უზრუნველყოს განხილვის შედეგების შესახებ ოქმის გაფორმება, რომელიც დეტალურად უნდა ასახავდეს საჯარო განხილვისას გამოთქმულ შენიშვნებსა და მოსაზრებებს. საქმიანობის განმახორციელებლის მიერ საზოგადოების წარმომადგენელთა შენიშვნებისა და მოსაზრებების გაუთვალისწინებლობის შემთხვევაში, საქმიანობის განმახორციელებელი ვალდებულია უზრუნველყოს შენიშვნებისა და მოსაზრებების გაუთვალისწინებლობის წერილობითი დასაბუთება და მათი ავტორებისთვის გავზავნა. ეს წერილობითი დასაბუთება (შესაბამის წერილობით შენიშვნებთან და მოსაზრებებთან ერთად) საქმიანობის განმახორციელებელმა, გზშ-ს ანგარიშის საჯარო განხილვის შედეგების ამსახველ ოქმთან და გზშ-ს ანგარიშთან ერთად, უნდა წარადგინოს ნებართვის გამცემ ადმინისტრაციულ ორგანოში.
- (i) საზოგადოების მხრიდან წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე, გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის თანახმად, გასცემს საკითხთან დაკავშირებულ საჯარო ინფორმაციას. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 53-ე მუხლის თანახმად, „წერილობითი ფორმით გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა შეიცავდეს წერილობით დასაბუთებას“. ხოლო ამავე მუხლის მე-5 ნაწილი კი განმარტავს, რომ „ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილი არ არის თავისი გადაწყვეტილება დააფუძნოს იმ გარემოებებზე, ფაქტებზე, მტკიცებულებებზე ან არგუმენტებზე, რომლებიც არ იქნა გამოკვლეული და შესწავლილი ადმინისტრაციული წარმოების დროს“. აქედან გამომდინარე, ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დასაბუთება ეფუძნება პროფესიულ და სამართლებრივ დასკვნებს, თუ მათი არსებობა აუცილებელი იყო საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების დასადგენად. რეგულარულად მიმდინარეობს სანებართვო რეესტრის განახლება.
- (j) საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, არსებული საწარმოო ტექნოლოგიის შეცვლა განსხვავებული ტექნოლოგიით, რაც იწვევს ექსპლუატაციის პირობების შეცვლას, ასევე განიხილება, როგორც ეკოლოგიური ექსპერტიზისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობა და შესაბამისად საჭიროებს გზშ-ს ნებართვას, რომლის გაცემისას დაცული უნდა იქნეს ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი პირობა (მუხლი 4, პუნქტი 2). ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილების ხელმოწერედ განხილვასთან და განახლებასთან დაკავშირებით გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ პირდაპირ ამგვარ ტერმინებს ეროვნული კანონმდებლობა არ იცნობს. თუმცა აღნიშნულთან შეიძლება გაიგივებულ იქნეს საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის XIII თავი, რომლის შესაბამისადაც, ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილებასთან ან ქმედებასთან დაკავშირებით დაინტერესებულ მხარეს უფლება აქვს ადმინისტრაციული

საჩივრით მიმართოს ადმინისტრაციულ ორგანოს. ადმინისტრაციულ საჩივარს განიხილავს და გადაწყვეტს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოძცეში ადმინისტრაციული ორგანო, თუ იქ არსებობს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოძცეში თანამდებობს პირი ან სტრუქტურული ქვედანაყოფის ზემდგომი თანამდებობის პირი. ხოლო ადმინისტრაციული ორგანოს ხელმძღვანელი თანამდებობის პირის მიერ გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის თაობაზე წარდგენილ საჩივარს განიხილავს და გადაწყვეტს ზემდგომი ადმინისტრაციული ორგანო. აღნიშნულ შემთხვევაში ამავე თავით დადგენილია ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვისა და ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარების წესი. საჩივრის განხილვის პროცესში ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია მოიწვიოს დაინტერესებული მხარეები, სადაც დაინტერესებულ მხარეს აქვს უფლება მიიღოს მონაწილეობა, დაიცვას თავისი ინტერესები და ჩაატაროს ზეპირი მოსმენა. ზეპირი მოსმენა ტარდება ღიად.

(k) ამჟამად შემუშავებულია კანონ-პროექტი გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების შესახებ, სადაც გათვალისწინებულია ორჭუსის კონვენციის პრინციპები.

XVI. მე-6 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-6 მუხლის დებულებების შესრულებას.

პასუხი:

საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული სავალდებულო გზმ-ს ეკოლოგიურ ექსპერტიზას დაქვემდებარებული საქმიანობათა ჩამონათვალი უფრო ხისტი და ნაკლებად დეტალურია ვიდრე ორჭუსის კონვენციის I დანართში მოცემული ჩამონათვალი და არ მოიცავს საქმიანობათა მთელ რიგ სფეროებს: როგორცაა სასარგებლო წიაღისეულის ღია კარიერული და მიწისქვეშა მოპოვება, ქალაქის წარმოება-გადაშეშვება, ნაგებობები, რომლებიც ფრინველის ან ღორის ინტენსიური გამრავლებისთვის არის განკუთვნილი, კვების პროდუქტების წარმოებასთან დაკავშირებული საქმიანობები, მათ შორის რძის დაშეშვება და სხვ.

გზმ-ს განხილვებში საზოგადოების მონაწილეობა დაბალია. საზოგადოების ინტერესი ძირითადად ეხება მსხვილ პროექტებს. ორჭუსის ცენტრის მიერ ჩატარებული დაკვირვების საფუძველზე, საზოგადოების მონაწილეობის დაბალი ხარისხი შეიძლება აიხსნას იმ გარემოებით, რომ, მთელ რიგ შემთხვევებში, საქმიანობის გამახორციელებელი ვერ უზრუნველყოფს საზოგადოების სათანადოდ ინფორმირებას და მის ჩართვას გადაწყვეტილების პროცესში. პრაქტიკა აჩენებს, რომ იმ პროექტებში, სადაც სათანადოდ განხორციელდა ინფორმირების და მონაწილეობის პროცედურები და, ასევე, საზოგადოებისათვის აქტუალურ პროექტებში, საზოგადოების მონაწილეობის ხარისხი მაღალი იყო.

გარდა ამისა, შეიძლება შეძლევი მიზეზების დასახელებაც:

საზოგადოების მონაწილეობისათვის საჭირო რესურსების სიმწირე (მათ შორის არასამთავრობო ორგანიზაციების რესურსების), რაც შედეგად იწვევს რესურსების განსაზღვრული მიმართულებით კონცენტრაციის აუცილებლობას;

არასამთავრობო ორგანიზაციების დაბალი ინტერესი. სასურველია, არასამთავრობო ორგანიზაციების მეტი დაინტერესება პროექტებში ჩართულობის თვალსაზრისით. ადგილობრივ დონეზე საზოგადოების დაბალი ორგანიზებულიობა, საზოგადოებრივი ინტერესების გამომხატველ ორგანიზაციათა სისუსტე თემების და მცირე დასახლებების მასშტაბით.

XVII. დამატებითი ინფორმაცია მე-6 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ

მოგვაწოდეთ მეტი ინფორმაცია მე-6 მუხლის დებულებათა პრაქტიკული განხორციელების შესახებ. მაგ. სტატისტიკური ან სხვა ინფორმაცია კონკრეტულ საქმიანობათა შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის შესახებ ან იმ გადაწყვეტილებების შესახებ, რომლებშიც, ეროვნული უსაფრთხოების მიზნების გათვალისწინებით, საზოგადოების მონაწილეობა არ მომხდარა.

პასუხი:

საქართველოს კანონი “გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ” აღგენს საქმიანობის გზმ-სავან გათავისუფლების წესებს. კერძოდ, კანონში (მუხლი 11) აღნიშნულია, რომ “საქმიანობა შეიძლება გათავისუფლდეს გზმ-სვან, თუ საერთო სახელმწიფოებრივი ინტერესები მოითხოვს საქმიანობის დაწყებას და ამის შესახებ გადაწყვეტილების დროულად მიღებას”.

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში არ წარმოებს სტატისტიკა კონკრეტულ საქმიანობათა შესახებ, რომელიც ეხება გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობას. სამინისტროში წარმოებს იმ საქმიანობათა სტატისტიკა, რომლებიც, საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, საზოგადოების მონაწილეობა არ მომხდარა (საანგარიშო პერიოდში – 13). ორპუნის ცენტრის ვებ-გვერდზე განთავსებულია 2008, 2009, 2010 წწ გზმ-ს დაქვემდებარებულ საქმიანობათა ჩამონათვალი, რომელთაგანც ყველაზე ჩატარდა საჯარო განხილვა.

XVIII. მე-6 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები

სათანადო ინტერნეტ-მისამართები:

<http://www.moe.gov.ge>; <http://aarhus.ge>

XIX. პრაქტიკული და/ან სხვა ზომები, რომლებიც, მე-7 მუხლის თანახმად, უზრუნველყოფენ გარემოსთან დაკავშირებული გეგმებისა და პროგრამების შემუშავების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობას

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ გარემოსთან დაკავშირებული გეგმებისა და პროგრამების მომზადებაში საზოგადოების მონაწილეობას. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება.

პასუხი:

საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, საზოგადოების მონაწილეობა გათვალისწინებულია მხოლოდ „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონით. რაც შეეხება გარემოსთან დაკავშირებული სხვა სახის დოკუმენტების (მაგ. გარემოს დაცვის ეროვნული სამოქმედო გეგმა, გარემოს მდგომარეობის ანგარიში) მომზადებაში საზოგადოების მონაწილეობას, ეწეობა საჯარო განხილვები და ხდება საზოგადოების მხრიდან წარმოდგენილი კომენტარების განხილვა/გათვალისწინება.

XX. საზოგადოების შესაძლებლობა, მე-7 მუხლის თანახმად, მონაწილეობა მიიღოს გარემოსთან დაკავშირებული პოლიტიკის შემუშავებაში

აღწერეთ, თუ რა შესაძლებლობები გააჩნია საზოგადოებას გარემოსთან დაკავშირებული პოლიტიკის (სტრატეგიის, კონცეფციის) შემუშავებაში მონაწილეობისათვის.

<p><i>პასუხი:</i></p> <p>სატყეო პოლიტიკის შემუშავების დროს, საზოგადოების მონაწილეობის უზრუნველყოფის მიზნით, სამინისტრო აწეობდა აღნიშნული დოკუმენტის პროექტის საჯარო განხილვებს. შესაბამისად ხდებოდა წარმოდგენილი წინადადებებისა და შენიშვნების გათვალისწინება.</p>
<p>XXI. მე-7 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები</p> <p>აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-7 მუხლის შესრულებას.</p>
<p><i>პასუხი:</i></p> <p>საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, საზოგადოების მონაწილეობა გათვალისწინებულია მხოლოდ „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ კანონით, რომელიც არ მოიცავს სტრატეგიებსა და კონცეფციებს.</p>
<p>XXII. დამატებითი ინფორმაცია მე-7 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ</p> <p>მოგვაწოდეთ მეტი ინფორმაცია მე-7 მუხლში მოცემული კონკრეტული ქმედებების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების თაობაზე.</p>
<p><i>პასუხი:</i> გარემოს დაცვის ეროვნული სამოქმედო გეგმა, ქვეყნის სატყეო პოლიტიკა, ანგარიში გარემოს მდგომარეობის შესახებ.</p>
<p>XXIII. მე-7 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები</p> <p>სათანადო ინტერნეტ-მისამართები:</p> <p>http://www.moe.gov.ge; http://www.mof.ge; http://aarhus.ge.</p>

XXIV. მე-8 მუხლის შესაბამისად, საზოგადოების მონაწილეობის ხელშესაწყობად გაწეული ძალისხმევა იმ ნორმატიული დოკუმენტების შემუშავებაში, რამაც შესაძლოა მნიშვნელოვანი გავლენა იქონიოს გარემოზე

<p>აღწერეთ, თუ რა ძალისხმევა იქნა გაწეული საზოგადოების ეფექტური მონაწილეობის ხელშესაწყობად ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ ისეთი ნორმატიული დოკუმენტების შემუშავებაში, რომლებმაც შესაძლოა მნიშვნელოვანი გავლენა იქონიონ გარემოზე. რამდენადაც მიზანშეწონილია, აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება.</p>
<p><i>პასუხი:</i></p> <p>საკანონმდებლო დონეზე კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული უფლებების განხორციელება უზრუნველყოფილია საქართველოს კონსტიტუციით, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით, “გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონითა და “გარემოსდაცვითი ნებართვის შესახებ” საქართველოს კანონით. აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ ნორმატიული დოკუმენტების გამოცემისათვის, აგრეთვე გამოიყენება საჯარო ადმინისტრაციული წარმოება (საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, IX თავი). ამ პროცესში საზოგადოების მონაწილეობა გარანტირებულია კანონით. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის IX თავის თანახმად, საზოგადოების მხრიდან კომენტარების წარდგენის ვადაა 20 დღე. თითოეული ადმინისტრაციული ორგანო</p>

უზრუნველყოფს მის მიერ მომზადებული ნორმატიული აქტების პროექტების განთავსებას მის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის თანახმად, ნორმატიული აქტის პროექტის შემუშავებისას საჯაროობის უზრუნველყოფას ახორციელებს აქტის გამოცემა ორგანო და, შესაბამისად, საზოგადოების მხრიდან გამოთქმული შენიშვნები და წინადადებები წარედგინება განსახილველად შესაბამისი ადმინისტრაციული აქტის გამოცემ ორგანოს.

XXV. მე-8 მუხლის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-8 მუხლის შესრულებას.

პასუხი:

კონკრეტული კანონპროექტების შემუშავებისას გვხვდება, როგორც საზოგადოების ფართო მონაწილეობის, ისე სრული არაინფორმირებულობის შემთხვევებიც. საზოგადოების დაინტერესების შემთხვევაში, მას ეძლევა შესაძლებლობა, მიიღოს მონაწილეობა კანონპროექტების შემუშავების პროცესში. ხშირ შემთხვევაში, ეს ინიციატივა მომდინარეობს საზოგადოებიდან და არა სახელმწიფო უწყებებიდან.

XXVI. დამატებითი ინფორმაცია მე-8 მუხლის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ

მოგვანოდეთ მეტი ინფორმაცია მე-8 მუხლში მოცემული საკითხებთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის შესახებ დებულებების პრაქტიკული გამოყენების თაობაზე.

პასუხი:

აღნიშნული საკითხი საკანონმდებლო დონეზე დარეგულირებული არ არის, მაგრამ, ამავე დროს, ადმინისტრაციული ორგანო ხშირ შემთხვევაში აქვეყნებს ინფორმაციას მის ოფიციალურ ვებ-გვერდებზე; ასევე ადმინისტრაციული ორგანოები თანამშრომლობენ არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, რომელთა მეშვეობითაც ხდება ინფორმაციის გავრცელება და პროექტების გაცნობა ადგილობრივი მოსახლეობისათვის. მაგალითად, საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში შექმნილია „ნადირობის მართვასთან დაკავშირებული საკონსულტაციო საბჭო“, სადაც წევრის სტატუსით მონაწილეობას იღებენ არასამთავრობო ორგანიზაციები და სხვა დაინტერესებული პირები. ასევე, კანონპროექტებთან დაკავშირებით, შეიძლება ერთ-ერთ მაგალითად მოვიყვანოთ კანონპროექტი ეკოაუდიტის შესახებ, კანონპროექტი გენმოდიფიცირებული ორგანიზმების შესახებ. საქართველოს კანონი „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის „სატყეო სააგენტოს შექმნის შესახებ“ და სხვა.

საქართველოს პარლამენტისადმი მიმართვის საფუძველზე ორჭუსის ცენტრს მოეწოდება ინფორმაცია პარლამენტში შესული გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სარგებლობის სფეროში შემუშავებული კანონპროექტების შესახებ. კანონპროექტები და პარლამენტში მათი სავარაუდო განხილვის ვადები განთავსებულია ორჭუსის ცენტრის ვებ-გვერდზე, რაც საშუალებას აძლევს საზოგადოებას მეტ-ნაკლებად დროულად იყენებინოს ინფორმირებულნი ამა თუ იმ მოსალოდნელი ცვლილების შესახებ და მიიღონ მონაწილეობა კანონით დადგენილი პროცედურების მიხედვით. სამართლებრივი მექანიზმის არსებობის შემთხვევაში, საზოგადოების მონაწილეობა ამ კუთხით, იქნება უფრო ეფექტური.

XXVII. მუხლი 8-ის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები

სათანადო ინტერნეტ-მისამართები:

<http://www.parliament.ge>; <http://moe.gov.ge>; <http://aarhus.ge>

XXVIII. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-9 მუხლში მოცემული დებულებების განხორციელებას მართლმსაჯულებაზე ხელმისაწვდომობის შესახებ

ჩამოთვალეთ საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მე-9 მუხლში მოცემული დებულებების განხორციელებას მართლმსაჯულებაზე ხელმისაწვდომობის შესახებ.

განმარტეთ, თუ როგორ ხორციელდება მე-9 მუხლის თითოეული პუნქტი. აღწერეთ მე-2 მუხლის შესაბამის განმარტებათა და მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტის დისკრიმინაციის გამორიცხვის მოთხოვნათა გამოყენება. აღწერეთ აგრეთვე:

- (a) **1-ელ პუნქტთან** მიმართებაში, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ:
  - (i) ნებისმიერ პირს, რომელსაც მიაჩნია, რომ მის მიერ ინფორმაციის მოთხოვნაზე სათანადო რეაგირება არ მოხდა, ხელი მიუწვდებოდეს სასამართლოს ან სხვა, კანონმდებლობის შესაბამისად დაფუძნებული, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს მიერ საკითხის გადასინჯვის პროცედურაზე;
  - (ii) თუ კანონმდებლობით დადგენილია ამგვარი გადასინჯვის პროცედურა სასამართლოს მიერ, ამ პირს ხელი მიუწვდებოდეს აგრეთვე სხვა, კანონმდებლობით დადგენილ ოპერატიულ უფასო ან იაფ პროცედურაზე საჯარო დაწესებულების მიერ საკითხის გადასინჯვის ან დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს მიერ საკითხის განსახილველად, რომელიც არ შედის სასამართლო სისტემაში;
  - (iii) აღნიშნული პუნქტის შესაბამისად მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილებები სავალდებულო იყოს შესასრულებლად საჯარო დაწესებულებისათვის; და რომ დასაბუთება ჩამოყალიბდეს წერილობით, იმ შემთხვევაში მანც, როდესაც ინფორმაციის გაცემაზე ითქვა უარი.

- (b) რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ეროვნული კანონმდებლობის ფარგლებში, დაინტერესებული საზოგადოების წევრებს, რომლებიც აკმაყოფილებენ **მე-2 პუნქტში** ჩამოყალიბებულ მოთხოვნებს, ხელი მიუწვდებოდეთ სასამართლოს ან სხვა, კანონმდებლობის შესაბამისად დაფუძნებული დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ორგანოს მიერ საკითხის გადასინჯვის პროცედურაზე, ნებისმიერი გადაწყვეტილების, ქმედების ან უმოქმედობის პროცედურული თუ შინაარსობრივი კანონიერების გადასახედად, რომელიც მე-6 მუხლის დებულებებს ეწინააღმდეგება;

- (c) **მე-3 პუნქტთან** დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ საზოგადოების წარმომადგენლებს, რომლებიც აკმაყოფილებენ ეროვნული კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს, თუკი ასეთი არსებობს, ხელი მიუწვდებოდეთ ადმინისტრაციულ ან სასამართლო პროცედურაზე კერძო პირების ან საჯარო ორგანოების იმ ქმედებების თუ უმოქმედობის გასასაჩივრებლად, რომლებიც გარემოს დაცვის ეროვნული კანონმდებლობის დებულებებს ეწინააღმდეგება;

- (d) მე-4 პუნქტთან დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ:
- (i) 1-ელ, მე-2 და მე-3 პუნქტებში მოცემული პროცედურები ეფექტიანი გამოსწორების ზომებს ითვალისწინებდნენ;
  - (ii) აღნიშნული პროცედურები ამ პუნქტის დანარჩენ მოთხოვნებს აკმაყოფილებდნენ;
- (e) მე-5 პუნქტთან მიმართებაში, რა ზომებია მიღებული იმისათვის, რომ საზოგადოებას მიეწოდებოდეს ინფორმაცია ადმინისტრაციული თუ სასამართლო პროცედურის ხელმისაწვდომობის შესახებ.

პასუხი:

- (a) ნებისმიერ პირს შეუძლია საჯარო დაწესებულების მიერ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მისი უფლების დარღვევა გაასაჩივროს როგორც ზემდგომ ორგანოში, შემდგომ კი სასამართლოში. მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილება სავალდებულოა შესასრულებლად საჯარო დაწესებულებისათვის. ინფორმაციაზე უარის გაცემის შემთხვევაშიც, დასაბუთება უნდა ჩამოყალიბდეს მოთხოვნილი ფორმით.
- (b) ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების გადასინჯვის დამოუკიდებლობა გათვალისწინებულია და რეგულირდება საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის XIII თავით – ადმინისტრაციული წარმოება ადმინისტრაციულ საჩივართან დაკავშირებით.
- (c) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი და საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი არეგულირებს მე-9 მუხლის მე-3 პუნქტის მოთხოვნებს. საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, ნებისმიერ პირს აქვს უფლება მიმართოს უშუალოდ ადმინისტრაციულ ორგანოს ან სასამართლოს, თუ თვლის, რომ მისი უფლება იყო დარღვეული ან ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილებით ან ქმედებით მას მიაღვა გარკვეული ზიანი ან შეიზღუდა მისი უფლებები საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის თანახმად,
- (d) მე-4 პუნქტთან დაკავშირებით მიღებული ზომები გულისხმობენ კანონმდებლობით განმტკიცებულ შესაძლებლობებს, რაც დადგენილია: ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 29-31-ე მუხლებით (მათგან საინტერესოა 31-ე მუხლი, რომლის თანახმადაც, სასამართლოს შეუძლია სარჩელის აღძვრამდე მიიღოს ღრობითი განჩინება, როცა არსებობს საფრთხე, რომ არსებული მდგომარეობის შეცვლით ხელი შეეშლება განმცხადებლის უფლების რეალიზაციას ან აღნიშნული მნიშვნელოვნად გართულდება); და, ასევე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXIII თავით „სარჩელის უზრუნველყოფის შესახებ“.
- (e) საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-9 თავით დარეგულირებულია საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების საკითხები. კერძოდ, ინდივიდუალური ადმინისტრაციული სამართლებრივი აქტის გამოცემა საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების გამოყენებით, საჯარო გაცნობისათვის დოკუმენტების წარდგენის შესახებ ცნობის გამოქვეყნება, საჯარო გაცნობისათვის წარსადგენი დოკუმენტების ნუსხა, საკუთარი მოსაზრების წარდგენის წესი, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის პროექტის მომზადება და საჯარო გაცნობისათვის წარდგენა, და ა.შ.
- საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი დეტალურად ასახავს: ადმინისტრაციული საჩივრის ადმინისტრაციულ ორგანოში წარდგენის, მისი განხილვისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცედურებს, ასევე მოქალაქის მიერ (ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის ან გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მონაწილეობის კუთხით

ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მოქალაქის მიმართ უფლებათა დარღვევის შემთხვევებში) სასამართლოში სარჩელის წარდგენის პროცედურებს (საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი);

როგორც სხვადასხვა სახელმწიფო ორგანოები, ასევე რიგი არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციები აწარმოებენ კამპანიებს მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის საკითხებში მოქალაქეთა გათვითცნობიერებისათვის.

XXIX. მუხლი 9-ის განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები

აღწერეთ, თუ რა წინააღმდეგობები შეხვდა მე-9 მუხლის შესრულებას.

პასუხი:

სასამართლოში ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უფლების დარღვევასთან დაკავშირებით შეტანილი სარჩელების განხილვის ვადა ზოგჯერ აღემატება დადგენილ 2 თვეს (გასულ წლებში იყო ერთი შემთხვევა, როდესაც საბოლოო გადაწყვეტილება 18 თვის შემდეგ იქნა გამოტანილი).

შეღვათები სახელმწიფო ბაჟთან დაკავშირებით არ ვრცელდება იურიდიულ პირებზე (მათ შორის არასამთავრობო ორგანიზაციებზე). გასულ წლებში, ასევე, იყო შემთხვევა, როდესაც არასამთავრობო ორგანიზაციას 1500 დოლარის ექვივალენტის ტოლი ბაჟის გადახდა დაეკისრა. საქართველოში ეს საკმაოდ დიდი თანხაა.

XXX. დამატებითი ინფორმაცია მუხლი 9-ის დებულებების პრაქტიკული გამოყენების შესახებ

მოგვაწოდეთ დამატებითი ინფორმაცია მე-9 მუხლის დებულებათა პრაქტიკული განხორციელების შესახებ. მაგ. წარმოებს თუ არა გარემოსდაცვითი მართლმსაჯულების სტატისტიკა და არსებობს თუ არა დანმარების მექანიზმები მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობისათვის ფინანსურ ან სხვა დაბრკოლებათა შესუსტების ან მოხსნისათვის?

პასუხი:

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია დადგინოს საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე პასუხისმგებელი პირი (მუხლი 36). თუ მოხელე არ შეასრულებს მასზე დაკისრებულ მოვალეობას და კანონდარღვევით არ გასცემს ინფორმაციას, მას დაეკისრება დისციპლინარული პასუხისმგებლობა საჯარო სამსახურის შესახებ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით.

მოსამართლეების მიერ კონვენციის ტექსტის უშუალო გამოყენების პრაქტიკა უკვე არსებობს. მაგალითად, თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 25 სექტემბრის გადაწყვეტილება – ასოციაცია „მწვანე ალტერნატივა“-ს სარჩელთან დაკავშირებით (საქმე №3/2647-07 წ) და სხვ.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში გარემოსდაცვითი მართლმსაჯულების სტატისტიკა არ წარმოებს. თუმცა ორჭუსის ცენტრი აწარმოებს ინფორმაციის შეგროვებას გარემოსდაცვით სფეროში სხვადასხვა საკითხზე აღძრული საქმეებისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების შესახებ, რომელსაც განათავსებს მის ვებ-გვერდზე.

ორჭუსის ცენტრის მიერ მომზადდა ბროშურა “როგორ მივმართოთ სასამართლოს ჩვენი ეკოლოგიური უფლებების დასაცავად”. ბროშურა გავრცელდა დაინტერესებულ მხარეთა შორის და ასევე ხელმისაწვდომია ორჭუსის ცენტრის ვებ-გვერდზე.

ორჭუსის ცენტრის მიერ მომზადდა და ვებ-გვერდზე განთავსდა ინფორმაცია საერთო სასამართლოების სისტემის მოწყობის შესახებ. აქვეა ხელმისაწვდომი საქართველოში

სასამართლოების საკონტაქტო ინფორმაცია.
XXXI. მე-9 მუხლის საკითხებთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები სათანადო ინტერნეტ-მისამართები:
http://www.coj.gov.ge ; http://www.supremecourt.ge ; http://www.court.gov.ge ; http://www.gyla.ge ; http://www.alpe.ge ; http://www.article42.ge ; www.aarhus.ge

XXXII. ზოგადი შენიშვნები კონვენციის მიზნებთან დაკავშირებით:

რამდენადაც ეს მიზანშეწონილია, აღწერეთ, თუ როგორ უწყობს ხელს კონვენციის განხორციელება დღევანდელი და მომავალი თაობების თითოეული პიროვნების უფლების დაცვას იცნოვროს სათანადო და მისი ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობისათვის შესაბამის გარემოში.
<i>პასუხი:</i> კონვენციასთან საქართველოს მიერთებამ მნიშვნელოვნად გაზარდა მოქალაქეთა შესაძლებლობა, გააკონტროლონ, თუ როგორ იცავს სახელმწიფო მათ გარემოს, და აგრეთვე, შეიტანონ წვლილი გარემოს დასაცავად. ზოგადი ტენდენცია მიუთითებს საზოგადოების აქტივობის ზრდაზე, რაც შესაბამის გამოხმაურებას ჰპოვებს სამთავრობო უწყებათა მხრიდან. თუმცა, შესაძლებელია საზოგადოების აქტიურობის გაზრდა შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელების გზით. კონკრეტულ საქმეებში მონაწილეობა ასევე ზრდის იმ პირთა რაოდენობას და გამოცდილებას, რომლებსაც აქტიური პოზიცია უჭირავთ საზოგადოების განვითარების საკითხში.

XXXIII. საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომები დანართი I (მეორე)-სა და მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებების განსახორციელებლად, რომელიც ეხება გენეტიკურად მოდიფიცირებულ ორგანიზმებს

საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ და სხვა ზომებთან დაკავშირებით, რომლებიც ახორციელებენ მუხლი 6 (მეორე)-ში მოცემულ დებულებებს გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების გარემოში განზრახ ინტროდუქციისა და საბაზრო ქსელში მათი განთავსების შესახებ გადაწყვეტილებების მიღებისას საზოგადოების მონაწილეობას, აღწერეთ:

(a) მუხლი 6 (მეორე)-ს 1-ელ პარაგრაფთან დაკავშირებით და:

(i) დანართი I (მეორე)-ს 1-ელ პარაგრაფთან დაკავშირებით, რამდენად არის უზრუნველყოფილი ქვეყნის საკანონმდებლო მარეგულირებელ ჩარჩოში საზოგადოების ეფექტიანი ინფორმირებულობა და მისი მონაწილეობა იმ საკითხებთან დაკავშირებით გადაწყვეტილებების მიღებაში, რომლებიც მოცემულია მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებებში;

(ii) დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფ 2-თან დაკავშირებით, ქვეყნის საკანონმდებლო მარეგულირებელ ჩარჩოში არსებული ნებისმიერი სახის გამონაკლისი დანართი I (მეორე)-ში მოცემულ საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურასთან დაკავშირებით და კრიტერიუმები ნებისმიერი ასეთი გამონაკლისისათვის;

(iii) დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფ 3-თან დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული, რომ საზოგადოებას ადეკვატურად, დროულად და ეფექტიანად მიუწვდებოდეს ხელი გარემოში განზრახ ინტროდუქციისა და საბაზრო ქსელში განთავსებისათვის უფლებამოსილების მისაღებად წარდგენილი შეტყობინების შესახებ მოკლე ინფორმაციასა და ანგარიშზეც, იმ

შემთხვევაში, თუ ასეთი შეფასების ანგარიში არსებობს;

(iv) დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფ 4-თან დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ამ პუნქტში მოცემული ინფორმაცია არავითარ შემთხვევაში არ იქნეს მიჩნეული კონფედენციალურად;

(v) დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფ 5-თან დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული გადაწყვეტილების მიღების პროცედურების გამჭვირვალობისა და შესაბამის პროცედურულ ინფორმაციაზე საზოგადოების ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად, რაც, მაგალითისათვის, მოიცავს შემდეგს:

- a. შესაძლო გადაწყვეტილებების ხასიათს;
- b. ინფორმაციას სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებზე, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან გადაწყვეტილების მიღებაზე;
- c. საზოგადოების მონაწილეობის უზრუნველყოფის მიზნით დანართი I (მეორე)-ს 1-ლი პარაგრაფის შესაბამისად შემუშავებულ ზომებს;
- d. სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების მითითებას, რომლებსგანაც შესაძლოა შესაბამისი ინფორმაციის მიღება;
- e. სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების მითითებას, სადაც შესაძლებელია კომენტარების წარდგენა; ასევე იმ ვადას, რომელიც საჭიროა კომენტარების წარდგენისათვის.

(vi) დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფი 6-თან დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ხორციელდებოდეს დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფ 1-ში განსაზღვრული დებულებები, რომლის თანახმადაც საზოგადოების წარმომადგენლებს ექნებათ შესაძლებლობა ნებისმიერი მისაღები მანერით წარადგინონ რაიმე კომენტარი, ინფორმაცია, ანალიზი ან მოსაზრება, რომლებსაც ისინი მიიჩნევენ საჭიროდ შეთავაზებულ განზრახ ინტროდუქციასა თუ საბაზრო ქსელში განთავსებასთან დაკავშირებით;

(vii) დანართი I (მეორე)-ს პარაგრაფი 7-თან დაკავშირებით, რა ზომებია მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ჯეროვანი ყურადღება მიექცეს დანართი I (მეორე)-ს 1-ლი პარაგრაფის შესაბამისად ორგანიზებულ საზოგადოების მონაწილეობის შედეგებს.

პასუხი:

შემუშავდა კანონ-პროექტი გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების შესახებ, სადაც სრულად არის გათვალისწინებული ორპუნის კონვენციის პრინციპები დანართი I (მეორე)-სა და მუხლი 6 (მეორე)-ს პრინციპების ჩათვლით.

XXXIV. დანართი I (მეორე)-ს და მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებების განხორციელების დროს წამოჭრილი წინააღმდეგობები

აღწერეთ ნებისმიერი წინააღმდეგობა, რაც წარმოიქმნა დანართი I (მეორე)-ს და მუხლი 6 (მეორე)-ს განხორციელების დროს.

პასუხი:

შესაბამისი ტესტირების აკრედიტებული ლაბორატორიების და კვალიფიციური კადრების ნაკლებობა; გმო-ს შემცველ პროდუქტებთან და სასურსათო ნედლეულთან დაკავშირებული რისკის შეფასების მეთოდოლოგიის შესახებ ნაკლები ინფორმირებულობა. კომპეტენტური უწყებების საქმიანობის გაუმჯობესებისა და კოორდინირების მიზნით მიზანშეწონილია საკოორდინაციო საბჭოს შექმნა.

XXXV. დამატებითი ინფორმაცია დანართი I (მეორე)-ს და მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებების პრაქტიკული გამოყენების თაობაზე

მოგვაწოდეთ დამატებითი ინფორმაცია მუხლი 6 (მეორე)-ს დებულებების პრაქტიკული განხორციელების შესახებ, რომელიც ეხება გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების გარემოში განზრახ ინტროდუქციისა და საბაზრო ქსელში განთავსების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობას; მაგალითად, არის თუ არა ხელმისაწვდომი სტატისტიკური ან სხვა სახის ინფორმაცია ასეთ გადაწყვეტილებებში საზოგადოების მონაწილეობის შესახებ ან საზოგადოების მონაწილეობის პროცედურებიდან გამონაკლისების დაშვების თაობაზე გადაწყვეტილებების მიღების შესახებ, რაც განსაზღვრულია დანართი I (მეორე)-ს მე-2 პარაგრაფის შესაბამისად?

პასუხი:

ამ ეტაპზე შემუშავებულია კანონ-პროექტი გენმოდიფიცირებული ორგანიზმების შესახებ, სადაც გათვალისწინებულია ორპუნის კონვენციის პრინციპები. დღევანდელი მდგომარეობით, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2009 წლის 11 დეკემბრის №2-231 ბრძანებით „სურსათის ეტიკეტირებისადმი დამატებითი მოთხოვნების დამტკიცების შესახებ“ (მუხლი 9 - გენეტიკურად მოდიფიცირებული სურსათის ეტიკეტირება) გათვალისწინებულია საზოგადოების მხოლოდ ინფორმირება (გარკვეული წესების დაცვით ეტიკეტზე შესაბამისი ინფორმაციის განთავსება) სურსათში გენეტიკურად მოდიფიცირებული კომპონენტების არსებობის შესახებ, რაც საშუალებას აძლევს მომხმარებელს გააკეთოს საკუთარი არჩევანი და მიიღოს გადაწყვეტილება სურსათის შერჩევა-შეძენისას.

არასამთავრობო სექტორი ჩართულია საზოგადოების ინფორმირებაში. შექმნილია “გმო შემცველი” პროდუქტების წარმოებაზე მონიტორინგისა და მეცნიერული კვლევის ეროვნული ცენტრი. არასამთავრობო სექტორის წარმომადგენლები მონაწილეობას იღებენ აღნიშნულ საკითხებზე გამართულ სამეცნიერო კონფერენციებში და სამუშაო შეხვედრებში.

XXXVI. მუხლი 6 (მეორე)-ს განხორციელებასთან დაკავშირებული ინტერნეტ-მისამართები

მოგვაწოდეთ შესაბამისი ინტერნეტ-მისამართები სადაც, შესაძლებლობის შემთხვევაში, მითითებული იქნება გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების ინტროდუქციისა და მათ შესახებ მიღებული გადაწყვეტილებების რეესტრი:

საინფორმაციო მასალა გმო-ს და გმო შემცველ პროდუქტებთან დაკავშირებით პერიოდულად იბეჭდება საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ვებ-გვერდსა (www.moa.ge) და სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის ეროვნული სამსახურის ვებ-გვერდზე (www.fvp.ge).